

Vuonna 1922 toukokuun 3 päivänä koontuivat Eduskunnan Pankkivaltuusmiehet puheenjohtaja Lavonius, herrat Heinonen ja Ramsay sekä varamiehet Hahl, Linna ja Palmgren.

1 §.

Esiteltiin Valtiovarainministeriön kirjelmä viime huhtikuun 6 päivältä n:o 611. (Liite 32)

Kirjelmän sisältö oli ilmoitettava Johtokunnalle tiedoksi ja virkavapautta koskevalta osalta johtokunnan jäsenen herran v. Frenckellin tietoon saatettavaksi. (Kirjelmä 35)

2 §.

sittenkuin johtokunnan puheenjohtaja senaattori Stenroth ja jäsen af Heurlin olivat tulleet saapuville esiteltiin Johtokunnan kirjelmä kuluvan toukokuun 3 päivältä n:o 17. (Liite 33)

Pankkivaltuusmiehet päättivät Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti valtuuttaa Johtokunnan ostamaan Suomen Pankin omaksi talon, josta se voi vuokrata asuntoja Pankin pääkonttorin henkilökunnalle.

Eri mieltä oli herra Hahl, joka pitäen talon ostamista tarpeettomana vastusti kysymyksessä-olevan valtuuden myöntämistä Johtokunnalle. (Kirjelmä 36.)

3 §.

Johtokunnan puheenjohtajan läsnäollessa esiteltiin pöydällä ollut kysymys lausunnon antamisesta taloudellisen neuvottelukunnan mietinnöstä sekä puheenjohtajan asiaa koskeva promemoria. ~~Liite 34~~

Asiasta syntyneessä keskustelussa

Herra Ramsay oli sitä mieltä, että jos Suomen Pankki saa haltuunsa sen valuutan, mikä jää jälelle, kun hankkeissa olevasta 4 miljoonan punnan lainasta osa on käytetty Gutzeit-yhtiön velkain maksuksi, niin on Suomen Pankin pidettävä tämä valuuttamäärä reservinä, jota se käyttää vain vähitellen, esiintymällä valuuttamarkkinoilla silloin kun on kysymyksessä kurssien kiinteänä pitäminen. Puhuja ei katsonut olevan oikeata pyrkiä nopeaan markan arvon kohottamiseen; mutta kuitenkin olisi toivottavaa, että esim. punnan kurssi saataisiin hiljalleen alenemaan noin 180 markan tienoille.

Senaattori Stenroth lausui, että kun valtion rahaasi-

at oli saatu järjestykseen, kun kauppatase on vakiintunut sellaiseksi, että velkaantumista ulkomaille ei enää tapahdu ja kun setelistön kasvu on pysähtynyt, on aika tullut, jolloin on ryhdyttävä valuutan vakiinnuttamiseen. Tällöin on luonnollisestikin ensimmäinen tehtävä selvittää se ohjelma, jota on noudatettava. Puhuja tahtoi kosketella erästä yksityiskohtaa ensin, ennenkuin lausuisi ajatuksensa koko promemoriassa esitetystä ohjelmasta. Puhujan mielestä oli nim. valuutan vakiinnuttamisen perusedellytyksenä, että Suomen Pankki saatettaisiin sellaiseen asemaan, että se voisi hallita valuuttamarkkinoita. Valuutan vakiinnuttamiseksi oli puhujan mielestä niin ollen välttämätöntä, että Suomen Pankki saisi haltuunsa riittävän suuren ulkomaanvaluuttavaraston. Tätä varastoa, joka on paras osa Pankin setelikatteesta, olisi käytettävä, niinkuin edellinen puhuja oli esittänyt, varovaisesti ja esiinnyttävä valuutan myyjänä vain sikäli kuin tarve ehdottomasti vaatii. Valuuttavarasto vaikuttaakin kursseihin puhujan mielestä edullisesti jo omalla painollaan. Siihen nähden, mikä määrä on pidettävä riittävänä valuuttavarastona oli puhuja sitä mieltä, että Pankille olisi lainasta varattava ainakin 3 milj. puntaa. Kun Pankilla on muita valuuttoja n. 100 milj. mk., saisi Pank-

ki yhteensä n. 700 miljoonan markan valuuttavaraston. Kun tämä on noin 50 % setelistöstä, voidaan sitä pitää riittävänä. Hallitus näyttää kuitenkin Eduskunnalle annetusta esityksestä päättäen ajattelevan, että kysymyksessä olevasta lainasta käytettäisiin muihin tarkoituksiin niin paljon, että markan arvon vakiinnuttamiseen jäisi käytettäväksi kenties vain n. milj. puntaa. Puhujan mielestä olisi tämä aivan liian pieni summa ja hän toivoi, että Pankkivaltuusmiehet asettuisivat tälle kannalle sekä saattaisivat sen myöskin Hallituksen ja Valtiovarainvaliokunnan tietoon. Jos Gutzeit-yhtiö tarvitsee lainaa, olisi puhujan mielestä sille hankittava eri laina taikka annettava sille sen tarvitsema luotto Suomen markkoissa.

Mitä yleiseen valuuttapoliittiseen ohjelmaan tulee, yhtyi puhuja pääasiassa esillä olevaan promemoriaan. Niinpä puhujan mielestä oli selvää, että ei voida pyrkiä enää entiseen kultapariteettiin ja että rahan arvoa voidaan korottaa ainoastaan hyvin varovaisesti, huomioon ottaen, että tuotanto ei kärsi. Vain sikäili kuin tuotanto jää vahingoittumatta, voidaan tehdä oikeutta säästäjille ja kuluttajille. Mitä tulee rahan arvon vakiintumispisteeseen, niin oli puhuja sitä mieltä, että sitä ei voida teoreettisesti määrätä,

koska on edeltäpäin vaikea sanoa, millaiset tuotantokustannukset vallitsevat rahan arvon lopullisesti vakiintuessa. Tämän seikan määrää lopulta kokemus. Puhuja niinikään kannatti alustaviin toimenpiteisiin ryhtymistä, kuten promemoriassa on esitetty, mutta katsoi, että promemoriassa ehdotetut neuvottelut olisi pidettävä Suomen Pankin Johdon alotteesta.

Herra Hahl toivoi, että Johtokunta antaisi Pankkivaltuusmiehille selostuksen tähän saakka harjoitetun valuuttapolitiikan menettelytavoista ja saavutuksista. Puhuja epäili voidaanko puheenaolevalla lainalla vakiinnuttaa markan arvoa. Jos Pankki yrittää pitää markan arvoa korkeammalla kuin on sen markkina-arvo, niin ostetaan sen valuuttavarasto pian loppuun. Päinvastaisessa tapauksessa ei taas kukaan osta Suomen Pankin valuuttoja, vaan saavat ne seisoa, tuottaen lainakoron lisäksi vielä korkotappiota senkautta, että niitä ei käytetä. Puhuja ei pitänyt vaarallisena, vaikka markan arvo hiljalleen kohoaisikin. Kannattamattomat liikkeet tosin kaatuisivat, mutta se olisi vain hyväksi. Liikemaaillalle olisi kyllä hyödyksi markan alhainen arvo, mutta yleiset edut eivät sitä vaadi.

Promemorian perusteluista oli puhuja sitä mieltä, että ne eivät pidä paikkaansa. Promemoriassa on jätetty huomioon ottamatta asiaan vaikuttavia seikkoja, kuten rengastumi-

nen, trustiutuminen ja tullipolitiikka. Promemorian ponsista saattaisi puhuja ensimmäistä kannattaa, mutta siinä pitäisi kuitenkin olla tarkemmin sanottuna, mitä tilastoa tarkoitetaan. Toinen ponsi oli puhujan mielestä tarpeeton, sillä neuvotteluja oli hänen tietääkseen pidetty alituisesti ja niissä pitkiä oppineita esitelmiä, eikä puhuja tiennyt niistä olleen mitään tulosta.

Herra Lavonius oli sitä mieltä, että valuutoista Suomen Pankille koituva korkotappio on verrattain pieni, sillä varat sijoitetaan ulkomaisiin pankkeihin ja niistä saadaan siis korkoa. Herra Hahl oli puhujan mielestä käsittänyt väärin promemorian tarkoituksen Suomen Pankin valuuttakauppaan nänden. Suomen Pankin ei tulisi myydä valuuttaa alle eikä yli markkinahinnan, vaan juuri markkinahintaan ja sen tulisi koettaa vaikuttaa kursseihin vain sikäli kuin sille kertyy valuuttoja yli tarpeellisen reservin. Ei ole siis kysymystäkään siitä, että lainasta saatava valuuttavarasto kulutettaisiin toivottomiin ponnistuksiin markan arvon kohottamiseksi. Sitä juuri päinvastoin promemoriassa vastustetaan. Mitä tulee ensimmäisen ponnin muotoon, oli puhuja sitä mieltä, että oli erikseen valmistettava yksityiskohtainen selostus tarpeellisesta tilastosta.

Herra Linna kannatti promemorian perusteluja ja ponsia.

Herra Ramsay yhtyi herra Hahlin toivomukseen, että Johtokunta antaisi selostuksen valuuttapolitiikasta tähän saakka. Puhujan mielestä olisi Suomen Pankin tämän lainan avulla vapauduttava Tukholman noteerauksista, noteerattava o-mintakeisesti ja pidettävä valuuttaa kaupan noteeratuilla hinnoilla. Yhtyi senaattori Stenrothiin siinä, että Gutzeit-yhtiölle oli parempi antaa lainaa Suomen markoissa.

Herra Hahl oli ymmärtänyt promemorian siten, että tahdottiin kerta kaikkiaan vakiinnuttaa markan arvo kiinteään pisteeseen ja pitää se siinä. Tätä hän piti mahdottomana tämän lainan avulla. Laina tuottaa päinvastoin meille tappiota senkautta, että tällä kalliilla lainalla maksetaan pois halvempia lainoja, kuten hän oli kuullut Helsingin kaupungin aikovan tehdä.

Herra Lavonius lausui, että lainalla ei ole tarkoitus maksaa pois mitään halvempia lainoja. Helsingin kaupunki tarvitsee valuuttoja annuiteetteihin, jotka ovat joka tapauksessa maksettavat.

Herra Stenroth oli sitä mieltä, että sitä valuuttapolitiikkaa, johon Suomen Pankki saattaisi puheenaolevan lai-

nan avulla ryntyä, ei voida pitää keinotekoisena, kuten herra Hahl oli tahtonut väittää, vaan ovat nykyiset kurssit päinvastoin keinotekoisia siitä syystä, että Suomen Pankilla ei ole mahdollisuuksia hallita valuuttamarkkinoita, vaan riippuvat ne vientiä harjoittavista liikkeistä.

Samalla puhuja ilmoitti, ettei hän ole tarkoittanut tuotannon säilyttämisestä puhuessaan kannattamattomien liikkeen ylläpitämistä, sekä että lainalla ei ole aijottu maksaa mitään halvempia lainoja. Herra Ramsaylle puhuja huomautti, että Suomen Pankki voi määrätä kurssit ainoastaan, jos sillä on riittävä valuuttareservi sekä sen lisäksi valuuttaa, jota se voi myydä.

Herra Lavonius totesi, että senaattori Stenroth ja herra Linna olivat kannattaneet promemoriassa esitettyä ajatustapaa, sillä se seikka, että senaattori Stenroth on jättänyt rahan arvon vakiinnuttamiskohdan määräämisen kokemukselta riippuvaksi ei muodosta asiallista eroavaisuutta promemoriassa esitetystä kannasta. Sensijaan ovat herrat Hahl ja Ramsay promemoriasta poikkeavalla kannalla siinä suhteessa, että he kannattavat markan arvon huomattavampaa parantamista. Puhuja piti kuitenkin deflatoorista politiikkaa meillä onnettomuutena. Se merkitsee monivuotista kärsimystä ja köyhyyttä,

sillä palkat eivät ole alennettavissa, kuten herra Ramsay oli esittänyt, ainoastaan elinkustannuksia alentamalla, vaan ne alenevat vasta työttömyyden s.o. tuotanto seisahdusten kautta. Tälle tielle ei ole syytä lähteä, koska ei voida pyrkiä entiseen kultapariteettiin.

Tämän jälkeen siirryttiin asian yksityiskohtaiseen käsitteilyyn ja otettiin ensiksi esille senaattori Stenrothin heittäämä kysymys hankkeissa olevan puntalainan käyttämisestä.

Herra Lavonius oli sitä mieltä, että koska yksityispankit ovat ulkomaille velkaa noin 900 milj. mk., tuonti- ja teollisuusliikkeiden pankkien takuulla ottamat ulkomaiset velat niinkään noin 900 milj. mk. sekä vientiliikkeiden samoin pankkien takuulla ottamat etumaksut noin 600 milj. mk. ja näistä summista suuri osa joko joutuu lähiaikoina maksettavaksi tai olisi ainakin edullista maksaa, ja koska vielä olisi maamme edullista ostaa takaisin sangen kalliin skandinaavilaisen lainan obligatioita samoinkuin eräiden muiden lainain obligatioita niin kauan kuin obligatioiden omistajat vielä tyytyvät halvempiin rahalajeihin, niin pitäisi lainan oikeastaan olla vähintään 6 milj. puntaa. Mutta ellei lainan korottamista voida ajatella, olisi ainakin puheenaoleva 4 milj. puntaa käytävä kokonaisuudessaan markan arvon vakiinnuttamiseen.

Näillä perusteilla puhuja kannatti esityksen tekemistä puntalainan käytöstä Valtioneuvostolle ja Valtiovarainvaliokunnalle.

Herra Hahl ehdotti, että Pankkivaltuusmiehet odottaisivat Johtokunnan kirjallista esitystä asiasta.

Kun asiasta keskusteltaessa oli ilmaantunut eri mieltä Pankkivaltuusmiesten kesken, toimitettiin äänestys, jolloin

Herra Palmgren oli sitä mieltä, että Pankkivaltuusmiesten tulisi jättää puheenjohtajan ja sihteerin tehtäväksi laatia kirjelmäehdotus asiasta Valtioneuvostolle ja Valtiovarainvaliokunnalle ja tarkistaa se seuraavassa kokouksessa;

Herra Linna yhtyi herra Palmgrenin mielipiteeseen;

Herra Hahl oli sitä mieltä, että Pankkivaltuusmiesten olisi odotettava Johtokunnan kirjallista ehdotusta asiassa;

Herrat Ramsay, Heinonen ja Lavonius yhtyivät kukin vuoroonsa herra Palmgrenin mielipiteeseen, joka siten oli tullut Pankkivaltuusmiesten päätökseksi.

Puheenjohtaja ehdotti, että Pankkivaltuusmiehet alistaisivat Valtioneuvoston harkittavaksi, eikö ole ryhdyttävä toimittamaan seuraavia valuuttakysymystä valaisevia ti-

lastoja: 1) palkkatilastoa ynnä jatkuvaa palkkaindeksiä, 2) tukkuhintatilastoa ynnä jatkuvaa tukkuhintaindeksiä, 3) tilastoa ulkomaanrahanmääräisistä veloista ja niiden laadusta, 4) tilastoa suurempain liikkeiden ulkomaisista saatavista, 5) maksutasaus ja sen muutokset.

Pankkivaltuusmiehet kannattivat tilaston laatimista, mutta jättivät yksityiskontaisen päätöksen asiassa kunnes Pankkivaltuusmiehille esitetään kirjelmäehdotus.

Herra Hahlin herättämästä kysymyksestä, että Johtokunta antaisi selostuksen valuuttapolitiikasta tähän saakka, päättivät Pankkivaltuusmiehet, että Pankkivaltuusmiehille oli esitettävä ne valuutan myyntiä valaisevat numerot, jotka Johtokunta pyynnöstä oli jättänyt niille kolmelle Pankkivaltuusmiehelle, joiden tulee olla osallisina kaikissa valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa.

Puheenjohtaja ehdotti, että Pankkivaltuusmiehet valtuuttaisivat puheenjohtajan yhdessä Johtokunnan kanssa hankkimaan Pankkivaltuusmiehiä varten asiantuntijan selvityksen liukuvista tulleista ja minimihinnoista ulkomailla sekä niiden tarkoituksenmukaisuudesta.

Herra Linna oli sitä mieltä, että tällaisen tutkimuksen toimittaminen oli Hallituksen asia ja että valtuusmiehet

saattaisivat tehdä sille esityksen.

Herra Hahl ei tiennyt, miten nämä kysymykset ovat yhteydessä valuuttapolitiikan kanssa. Minimihinnat eivät puhujan mielestä enää tulleet kysymykseen, joten niiden tutkiminen tätä varten on tarpeetonta.

Herra Lavonius katsoi, että jos täytyy pyrkiä kohottamaan rahan arvoa siten kuin promemoriassa on esitetty, niin voi enkä käydä välttämättömäksi turvata maataloustuotantoa minimihinnoilla. Tämä saattaisi olla paikallaan, siinä tapauksessa, että katsotaan välttämättömäksi kuten toisinaan on esitetty, turvata vientiä sitoutumalla ostamaan vientiliikkeiden saama valuutta kiinteään kurssiin. Minimihintojen ei kuitenkaan tarvitse johtaa valtion viljakauppaan, sillä jos minimihintojen asettaminen katsotaan tarpeelliseksi, olisi hallitus valtuutettava tulleilla huolehtimaan siitä, että minimihinnat ja käyvät hinnat pitävät yhtä. Mutta puhuja ei pitänyt sopivana, että valtuusmiehet tekisivät esitystä hallitukselle muodostamatta ensin itse mielipidettä toimenpiteen tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Kun asiasta keskusteltaessa oli Pankkivaltuusmieh-
ten kesken ilmaantunut eri mieliä, toimitettiin äänestys,
jolloin

Herra Palmgren oli sitä mieltä, että Pankkivaltuusmiesten olisi hankittava asiantuntijan selvitys liukuvista tulleista ja minimihinnoista ulkomailla.

Herra Linna oli sitä mieltä, että tällaisen selvityksen hankkiminen on hallituksen asia;

Herra Hahl oli sitä mieltä, että Pankkivaltuusmiesten ei tule tässä asiassa tehdä mitään aloitetta;

Herrat Ramsay, Heinonen ja Lavonius yhtyivät kukin vuoroonsa herra Palmgrenin mielipiteeseen, joka siten oli tullut Pankkivaltuusmiesten päätökseksi.

Esiteltiin käsiteltäväksi kysymys siitä, millä endoil-la hankkeissa olevan valtiolainan valuutat ovat Suomen Pankille ostettavat.

Herra Hahl tiedusteli, oliko onjesäännön mukaista ottaa tällainen asia Pankkivaltuusmiesten käsiteltäväksi ilman Johtokunnan nimenomaista esitystä.

Senaattori Stenroth ilmoitti, että Johtokunta näkee mielellään sen, että Pankkivaltuusmiehet ilmoittavat Johtokunnalle mielipiteensä näin tärkeässä asiassa. Mitä tulee itse asiaan oli puhuja sitä mieltä, että valuutat on Suomen Pankille ostettavat sellaiseen kurssiin, ettei Pankki kärsi tappiota markan arvon vakiintuessa.

Kuultuaan tämän, päättivät Pankkivaltuusmiehet jäädä odottamaan Johtokunnan enempiä toimenpiteitä asiassa.

Esiteltiin käsiteltäväksi kysymys neuvottelujen pitämisestä Suomen Pankin, tuotantoelämän, kaupan ja yksityispankkien edustajain kesken markan arvon vakiinnuttamisessa huomioonotettavista näkökohdista.

Kun asiasta keskusteltaessa oli ilmaantunut eri mieltä Pankkivaltuusmiesten kesken, toimitettiin äänestys, jolloin

Herra Palmgren oli sitä mieltä, että neuvotteluja olisi pidettävä Suomen Pankin ja suurempain yksityispankkien johtajain kesken;

Herra Linna oli sitä mieltä, että neuvotteluja olisi pidettävä Valtiovarainministeriön toimesta Suomen Pankin, tuotantoelämän, kaupan ja yksityispankkien edustajain kanssa;

Herra Hahl oli sitä mieltä, että Pankkivaltuusmiesten ei tule tässä asiassa alotetta tehdä;

Herra Ramsay oli sitä mieltä, että neuvotteluja olisi pidettävä Suomen Pankin johdon toimesta Suomen Pankin, tuotantoelämän, kaupan ja yksityispankkien edustajain kanssa;

Herrat Heinonen ja Lavonius yhtyivät kumpikin vuo-

roonsa herra Ramsayn mielipiteeseen, joka siten oli tullut
Pankkivaltuusmiesten päätökseksi.

Vakuudeksi:

A. N. Raulala

Vuonna 1922 toukokuun 5 päivänä ko-
koontuivat Eduskunnan Pankkivaltuusmiehet
puheenjohtaja Lavonius, herrat Heinonen ja
Ramsay sekä varamiehet Hahl, Linna ja Palm-
gren.

1 §.

Esiteltiin ehdotus kirjelmäksi Valtioneuvostolle ja
Eduskunnan Valtiovarainvaliokunnalle Hallituksen esityksessä
Eduskunnalle n:o 95 otettavaksi endotetun 4.000.000 Englannin